

A kultúra filozófiájáról

KÖNYVKRITIKA - LXI. évfolyam, 28. szám, 2017. július 14.

Márkus György: Kultúra, tudomány, társadalom. A kultúra modern eszméje. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 2017, 830 oldal, 4995 Ft

Márkus nyilvánvaló időbehatárolásával a felvilágosodás korának, a modernitásnak a képlékeny viszonyait diagnosztizálja, az embernek magát mindentől függetlennek állító önpozicionálását. Ha magunk vagyunk a teremtett világ urai, akkor a felelősség és egyben minden választás az emberre hárul, s éppen ez az, amit az ember sem maga, sem a másik előtt nem tud beteljesíteni. Tudjuk, és Márkus finom elemzésekkel mutatja meg, hogy a tökéletesedés idea (784.), a magunk által beteljesített világ merő illúzió, s az ennek elfedésére alkalmazott *kultúra* fogalma egyszerre mutatja meg, hogy mi nincs, s még mivé lehet, sőt kell lennie az embernek. Számos helyen Márkus ezt nevezi antropológiai érdeknek, amivel az ember önnön helyzetét és az általa létrehozott *javakat* reflexíven vizsgálja, s egyben állásfoglalásra kényszerül. A kultúra az, ami nem velünk született, s egyben mint ilyen elsajátított javak és viselkedési praktikák elegye; arra int, hogy nincs és nem is lehet végső jártasság a kultúrában. Talán leginkább megfontolásra méltó Márkus *kultúra-filozófiájában* az, amikor kijelenti: „Történeti kibontakozása során a modernitás felmorzsolta a kulturális hagyományok normatív szubsztanciáját, a jelent orientáló és egyben megkötő erejét.” (163.)